

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Natali Domini, & Festis sequentibus. 3.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9500

tionis dicebatur Vacans, ex *Microl. cap. 29.* quia putabatur eiusdem Officij cum Sabbato, & inde Euangelium huius Dominicæ quartæ est idem ac præcedentis Sabbati; quod in temporibus etiam quæ accidunt in Vere prima hebdomada Quadragesimæ obseruabis. Sabbato enim, & Dominicæ sequenti legitur idem Euangelium Trâsfiguraionis Domini: in alijs autem Quatuor temporibus, Dominicæ sequentes alia ratione se habent; nam in Pentecoste variatur Euangelium pro-

pter Octauam illius, in Autumno item, ob instabilitatem Quatuor temporum, quæ non habent certam hebdomadam, vt suo loco videbimus.

7 Introitus, Graduale, & communio Dom. 4. Aduentus sumpta sunt de Feria quarta præcedenti; ne scilicet Officium Dominicæ proprium contingat eo anno omitti, quo Vigilia Natiuitatis Domini in Dominica quarta occurrit. inde Vacas Dominica, id est, sine Officio proprio fuit olim appellata.

De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.

1 Vigilia Natiuitatis habetur in *Ordine Romano*, non habet *Alleluia*, nisi in Dominica, ob memoriam Resurrectionis, *Gemma lib. 4. cap. 103.* quod si fiat Commemoratio Dominicæ, non tamen eius Euangelium legitur in fine; quia in præcedenti Sabbato fuit lectum, vt dicitur *part. 1. Rub. titulo 13. numero 2. pag. 38.*

* Si Vigilia Natiuitatis Domini venerit in Dominica, Missa cantâda erit post Horam Tertiam, & post asperionem aquæ benedictæ; quia eo die non ieiunatur: & licet aliud videatur præscribi in *Rub. gener. part. 1. tit. 15. num. 2. pag. 40.* ibi *quamuis dies sint solemnes*; de ijs tamen intelligitur, in quibus & ieiunatur, & duæ cantantur Missæ de Festo, & de Feria; quæ huic Dominicæ non conueniunt. * Dicitur *Credo* in hac Vigilia, si venerit in Dominica: quod alias docuimus, ratione Dominicæ.

2 Natalis Domini, de quo *Clemens lib. 5. c. 13. Const.* ita dictus est in *Ordine Romano*. quia in eo natus est Christus. *Isidor. lib. 1. de diuin. Offic. cap. 25.* habet certum diem, non mobile, vt Pascha; quia ex *Aug.* nosse oportet, diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, vt Pascha; sed tantum ad memoriam, quod natus sit. in Paschate alia sunt mysteria, Azymorum, Feriæ sextæ, Sabbati, &c. Ita *Alcuinus Flaccus*. Natus autem est die Dominico, ex *Synod. 6. c. 8.*

3 Tres Missæ celebrantur, ex *Decreto*

Telesphori. duas autem tribuit eidem *Ruper. lib. 3. cap. 17.* ob duas generationes Christi, ex Patre, & ex Matre: sed forte *Rup* loquitur eo sensu, quòd ille decreuit eas celebrari de nocte, ante Horam tertiam. significat autem, quod Christus natus est in salutem eorum, qui ante legem, qui sub lege, & qui in Euangelio extitere, *Gemma lib. 3. cap. 104.*

4 Ante Laudès prima est dicenda, *Microl. cap. 34.* qui & ideo addit, quòd omittebatur tunc, *Ite Missæ est*, ne discederet populus. *Te Deum*, dicitur ante Missam, *Gemma lib. 4. cap. 117.* contra quosdam apud *Durand. lib. 6. cap. 13.* De Præfatione, & Communicantes, diximus supra *prima p. tit. 12. numero 2. & 5. pagina 38. & 40.* De ultimo item Euangelio tertiæ Missæ, *ibidem tit. 13. numer. 2. pagina 43.* Iubetur autem omitti purificationem in prima & secunda Missa, ex *Innocentio Tertio cap. ex parte, de celebrat. Missarum.* Vide supra 3. part. de defectibus tit. 9. numero 4. & adde, neque purificatorio tergendum esse Calicem, nisi in fine tertiæ Missæ; * neque omittendas esse eas preces, quæ in purificatione Calicis, & digitorum ablutione recitari solent. memento quoque, vt in vase, non in Calice, fiat purificatio digitorum, ex *dictis tit. 9. nu. 4.*

Verum in prima Missa solemnî, hausto diligentius sanguine de Calice, subdiaconus illū deferet sine Purificatorio ad credentiam de more; vbi supposita saltem palla

palla decenter seruabitur vsq; ad secundam Missam: vel certe reliquetur cum corporali. extenso super altare prope Tabellam secretarum, ne impediatur incensationem altaris faciendam in Laudibus: & hoc postremum mihi magis placet.

5 *Francol. de tempor. Hor. Canon. c. 40. nu. 2.* monet celebraturum primam Missam in nocte, vt sit ille ieiunus per horas circiter sex ex quadam cōgrentia. quod si celebraturus sit ante mediam noctem, ex priuilegio, vel legitima consuetudine, verè non dispensatur in ieiunio necessario ad Missam: deo a pridiana media nocte ieiunet, neque in Missa Vigiliæ sumat purificationem; & eo casu si in prima Missa noctis sumeret purificationem, immo & cibum ante mediam noctem, posset celebrare secundam, & tertiam Missam Natiuitatis Domini. Fauet communis doctrina Theologorum.

6 Caterum probabilem sententiam, & securam putat *Suar. 3. parte disp. 80. sect. 4* posse in nocte hæc celebrari tres Missas priuatas simul post mediam noctem, quia nullo iure prohibetur: nec abnuo, si causa adsit maioris numeri sacerdotum, minorisque numeri Altarium. & eiusmodi, si minus omnes celebrare commodè possint. oppositum docet *Francol. prima p. cap. 39. num. 20.* vbi multos citat. Doctor. quorum est communior sententia. lege *Bonac. disp. 4. quest. vlt. punct. 9. num. 5.* vbi etiam docet *punc. 11. num. 10.* non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, nisi adsit scandalum. certe, qui vnâ tantum facit, vel primam, vel tertiam facere debet; & tertiam potius cum Oratio cum Officio concordat.

7 In Festo Sancti Stephani, quo ille obiit, ex *Baron. in Martyrolog.* contra *Durand. lib. 7. ca. 21.* legitur Euangelium de Abele Protomartyre totius mundi, *Gemma libro 1. cap. 107.* & quia dicitur, *lapidas eos, & relinquetur vobis domus deserta, &c.* quod in ore Stephani fuit causa martyrii. *Alt. 6.* meminit *Clemen. in Constit. huius & sequentium Festorum. cum Natali Domini, lib. 8. cap. 39. & Ro-*

man. Ordo; in quibus habuere sermones antiquissimi Patres.

8 Festum S. Ioannis, vt filij Virginis sequētis ventrē, quæ his diebus genuit Christum; vel quia de Parthimo hac die redijt; vel quia Ecclesia eius nomine dedicata fuit, *Gemma lib. 3. c. 13.* cum obierit ille; ex *S. Hieron. in Breuiario, & die 13. Iunij*; ait *Gemma auctor ibidem.* Præfatio dicitur de Natiuit. quia maioris est dignitatis: & ita habetur in antiquioribus Missalibus.

9 Festum Innocentium antiquius est Origine, qui de eodem. *homil. 3. Matth.* non admittit cantica latitia; quia descenderunt in limbum, *Microl. c. 36.* In Dominica vero, & Octaua dicuntur, ob causas allatas supra pag. 28. & 51.

10 Officia Missarum, à Vigilia Natiuitatis vsque ad Domin. infra oct. eiusdem inclusiue, habentur in *Antiphonario. & Sacrament. Gregor.* Orationes tamen secundæ & tertiæ Missæ Natiuitatis sunt Ambrosianæ, ex *Pamelio.*

11 Dominicæ infra Octauam Natiuitatis reperitur vestigium apud *Microl. c. 37.* etiamsi dies ipsa non sit Dominica, & citat *Introitum, Dum medium silentium,* Oratio prima Domin. huius est Ambrosiana ex *Pamelio.*

12 Octauæ Natiuitatis & Circuncis. meminit *Maximus Taurin. in Homil. & Ordo Rom.* Oratio. *Deus, qui salutis aternæ,* est apud *Microl. cap. 39.* *Pamelius* docet Missæ Officium, licet legatur in *Antiphon. S. Gregor.* esse tamen eo potterius. Aliqui faciunt auctorem Festi Circuncisionis Iuonem, qui de eo sermonem habuit.

13 Octauarum etiam Sancti Stephani, & S. Ioannis, *Amalar. lib. 4. cap. 37.* scribit Officia.

14 Vigilia Epiphaniæ habetur in *Ordine Romano,* in qua non ieiunatur ex *Concilio Turonen. 2. cap. 13.* ob Natiuitatem Domini. Euangelium legitur anticipare, quod accidit postridie Epiphaniæ, ex *Martyrologio 7. Ianuarij.* * si venerit in Dominica, dicitur, *Credo,* ratione Dominicæ.

15 Epiphania, seu Theophania, idest, Appa-

Apparitio Christi, ex *Ordine Romano*, continet miracula, Stellæ Magorum, Baptismi Christi, aque in vinum mutatae, & quinque milliū fatiatorum, *ibid.* meminit *Sanctus Clemens libro 5. Const. capit. 13.* Post Euangelium publicatur Pascha, ex *Concilio Aurelianen. 4. can. 1.* vt proxime determinatur Dominica Septuagesimæ, quæ est prima dies ex mobilibus. Epiphania Magorum Anno primo Christi contigit, Feria sexta; & off. Missæ habetur in *Antiphon. & Sacram. Gregoriano.*

16 Dominica infra Oct. cum Introitu, In *excelsis throno* meminit *Amalar. lib. 4. cap. 33.* quæ si contingat, vt in Rubricis Breuiarij, in Sabbato precedenti celebrari, duas tatum in Missa Orationes admittit, more Dominicarum infra Octauas;

De Dominicis post Epiphaniam vsque ad Septuag. IV.

1 IN Rubricis Breuiarij proprius locus est quærendi: Cur sex tantum Dominicæ intercurrant ab Epiphania vsque ad Septuagesimam. Missa enim sequitur Officium; & ideo de Missa tatum, quæ hoc loco notatu digna sunt, indicemus.

2 Post Epiphaniam variatur Introitus cum suis accessorijs, Graduali, Offertorio, Communionem, in primis tantum tribus Dominicis; & hoc triplex officium (ita loquuntur antiqui) Dominicalis Missæ significat tres annos prædicationis Christi, *Gemma lib. 3. cap. 110.* vt rectè post Octauam Epiphaniæ, in qua baptisus Christi celebratus fuit, repræsententur. Officium Missæ harum trium Dominicarum habetur in *Antiphonario, & Sacram. Gregoriano.*

3 Hinc est, quod secundæ Dominicæ Missa dicitur semper ante Septuagesimam, saltem in Sabbato, vel alio die præcedenti, vt congruo tempore legatur Euangelium de aqua in vinum mutata, quod est initium miraculorum Christi, sicut in tertia quoque Dom. legitur Euangelium de leproso, qui ex *S. Hier.* fuit primo curatus à Christo. *Durand. lib. 6. cap. 19.* no-

quod idem fit in Dominica infra Octauam Natiui. in qua sunt tantum commemoratio nes de Octauis. Officium Missæ habetur in *Antiphonario, & Sacramentario S. Gregorij*; sed Oratio, est Ambrosiana, ex *Pamelio.*

17 In Octaua celebrari Baptisum Christi in Missa, docuit *Amalar. capit. 34.* Baptizatus autem fuit feria 6. ex *Ciaconio in Vita Christi: sed Durand. lib. 6. capit. 28.* feria 3. baptizatum probat. Orationes habetur in *Sacramentario Gregoriano.*

18 De Festis duplicibus, & alijs, quid agendum sit infra Octauam Epiphaniæ, pender à Rubrica Breuiarij, vbi nos etiam causam reddemus desumptam ex Officio, non ex Missa.

tat in oratione Dominicæ 2. fieri mentionem de pace, & *pacem tuam nostris concede temporibus*, quia in eadem Dominica S. Gregor. conciliauit pacem in Vrbe, & Orbe. est tamen Oratio Ambrosiana, ex *Pamelio.* translata in hunc locum à S. Greg.

4 In vltimis vero tribus Dominicis 4. 5. & 6. post Epiph. Introitus, & accessoria sunt eadem quæ habentur in tertia Dominica, vt in *Antiphonario Gregoriano*: & ratio est, quia sepius transferuntur post Pentecosten, quo loco mutuo sumunt Introitum, & accessoria, scilicet Graduale, Offertorium, & Communionem, à Dominica 23. post Pentecosten; vt cum ea eiusdem fere rationis tunc esse videantur. quia ergo sunt Dominicæ vagæ, non habent ideo certum Introitum, nec proprium Officium, & exceptis Orationibus, Epistolis, & Euangelijs. Orationes autem Dominicæ tertie, & quartæ sunt Ambros. ex *Pamelio.*

5 Dominica sexta post Epiphaniam desiderata fuit vsq; ad Pium V. sed Oratio tamen habetur in *Sacramentario Gregoriano.*

De